

PROGRAMIN VE YAPIMCININ ADI	Dosya Analiz / 04 DEĞERLERİN SONU MU? 1	Prof. Dr. Kudret BÜLBÜL
YAYIN YERİ, TARİHİ VE SAATİ	TSR Yabancı Dil	

SİNYAL

SES

Küreselleşme süreçlerinden yeterince kazanamayan Batı küreselleşmeden vaz mı geçiyor? Ulus-devlet çağına geri mi dönülüyor? Moderniteyle ailenin parçalanması ve değerlerin erozyona uğraması ile tek başına yaşayan insan daha da mı parçalanıyor? Yapay zeka çalışmaları insanlığın sonunu mu getirecek? Gelecek süreçte, çatışmalar yeryüzünden uzaya mı taşınacak? Küreselleşmeden sonra ne? Dünyamız nereye evriliyor ve yaşadığımız dönem nasıl adlandırılabilir?

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Kudret BÜLBÜL'ün konuyla ilgili değerlendirmesini sunuyoruz...

Sosyal Bilimlerde dönem dönem nasıl bir dünyaya evrilmekte olduğumuza dair teoriler geliştirilir. Bu teoriler üzerinden geleceği daha iyi anlamaya yönelik analizler yapılır. Bu teoriler her zaman masum ve kendiliğinden geliştirilen teoriler olmayabilir. Keza ilgili teoriler her alanda bir açıklama gücüne de sahip olmayabilir. Çok farklı şekilde eleştirilere tabi tutulabilse de, yine de bu teoriler belirli bir ihtiyaçtan doğarlar ve bu nedenle belirli bir açıklama gücüne sahiptirler.

Belirli bir açıklama gücüne sahip olsalar da insanlığın ulaştığı hız, bu teorilerin kullanım süresini oldukça kısaltıyor. İletişim ve bilişim teknolojilerindeki gelişmeler insan psikolojisini ve zaman algısını kökten değiştirmiş durumdadır. Demek istediğimizi daha iyi anlamak için, son yarım yüzyılda, ortaya konulduğunda çok ikna edici görünen ve büyük heyecan uyandıran teorileri nasıl hızla tükettiğimizi hatırlamak yeterli olabilir.

1950'lerde Daniel Bell tarafından "İdeolojinin Sonu" ilan edildiğinde, tezi geniş bir yankı uyandırmamıştı. Daha sonra Paul Virillo Coğrafyanın sonunu ilan etti. 1992'de Francis Fukuyama "Tarihin Sonu"nu ilan ettiğinde, Daniel Bell'den çok daha fazla ilgi görmüştü. Yine bir sonculuğa, medeniyetler arası çatışmalardan hareketle Batı Medeniyetinin tekliğine işaret eden Huntington'ın 1993'de yazdığı "Medeniyetler Çatışması" tezi, bugün daha az tartışılmaktadır. En son ilan edilen tez ise sanki en hızlı unutulmuş tez gibidir: Bugün Kenichi Ohmae'nin 1996'da yazdığı "Ulus Devletin Sonu" tezinden adeta kimse bahsetmemektedir.

YAPIMCI	ÜNİTE AMİRİ	YAYIN DENETLEME KURULU DENETİMİ

Geçmişin mega anlatılarının, büyük ideolojilerinin hiç biri artık bugün kitleleri peşinden sürükleyemiyor. Uğruna can verilen vatan savunmaları ya da işgal girişimleri ağır ağır özel güvenlik şirketlerine devrediliyor. Yukarıda ifade edilen ve bir sona işaret eden tezler de artık ilgi uyandırmıyor.

Bugün de içerisinde yaşanılan dönemin nasıl adlandırılacağına dair çalışmalar yapılmaktadır. Makalemin başında ifade ettiğim sorular, yeni döneme dair insanlığın anlamaya/tanımlamaya çalıştığı tartışma konularının genel çerçevesini ortaya koymaktadır.

Yeni dönemi düşünsel ya da ilkesel bir temel üzerinden adlandırma çalışmaları bana maalesef fazlası ile iyimser çalışmalar gibi geliyor. Keşke yaşadığımız dönem ve sonrası, katılmasak da, yanlış bulsak da daha değer temelli teorilerle açıklanabilse. Düşünselliğin, ilkeselliğin bittiği yeni bir döneme evriliyoruz gibi görünüyor. Yeni bir çağa diyemiyorum. Çünkü artık hiçbir değişim o kadar uzun sürmüyor.

Değerlerin erozyona uğradığı, ilkesellik, erdem, fazilet, paylaşım, adalet gibi kavramların adeta unutulmaya yüz tuttuğu, bu kavramların demode görüldüğü yeni bir döneme giriyoruz adeta. Bu dönemi de bir sonculuk yaklaşımı ile ifade etmek gerekirse “değerlerin sonu” (the end of values) olarak adlandırmak bana daha uygun görünüyor. Ülkeler, kurumlar kendilerini ifade etmek için meşru görünmeye, haklı bir zeminde hareket etmeye daha az ihtiyaç duyuyorlar sanki. Bir kuş bakışı ile dünyaya göz atmak nasıl bir değerler erozyonuna uğramakta olduğumuzu görmeye fazlası ile yeterli.

BM

İkinci Dünya Savaşı sonrasında, Milletler Cemiyeti'nin yerini alan Birleşmiş Milletler adeta miadını doldurmuş gibi. Suriye, Myanmar, Kırım, Ukrayna gibi çatışma alanları konusunda hiçbir şey yapamaması, beş daimi ülkenin kendi çıkarları dışında neredeyse hiçbir kaygı taşımaması BM'nin insanlığın gözünde meşruiyetini oldukça zayıflatan başlıca nedenlerden.

BM verilerine göre (UNHCR) dünyada yaklaşık 70 milyon mülteci sığınacak bir yer bulmaya, hayatta kalmaya çalışıyor. Bu oran 2. Dünya Savaşından sonraki en yüksek rakam. BM'nin bu konuda dişe dokunur bir çalışma yaptığını duydunuz mu? Ya da BM tarafından mağduriyet yaratanları durdurmaya, mazlumlara yardım etmeye yönelik ciddi bir çağrı, bir eylem planı?

Bir insana, ülkeye, kuruma yönelik eleştiriler yapılabilir ama herhalde en kötüsü onlara yönelik umudun yok olmasıdır.

AB

Avrupa Birliği, esasen birbirleri ile iki defa savaşmış ve bu savaşa da bütün dünyayı ortak etmiş ülkelerin, belirli değerler ekseninde savaşı önlemeyi, refahı, işbirliğini, paylaşımı, dayanışmayı arttırmayı amaçlayan bir birlikti. Bugün artık kimse AB'nin bir değerler birliği olduğundan bahsetmiyor. Dünyada demokratik ülkeler arasında ırkçı partilerin en fazla iktidarı paylaştığı ülkeler

YAPIMCI	ÜNİTE AMİRİ	YAYIN DENETLEME KURULU DENETİMİ

herhalde AB ülkeleridir. Göçmen, İslam ve Yahudi karşıtlığının çok tehlikeli boyutlara geldiği, yabancı düşmanlığının ve saldırganlığının gündelik yaşamda artık olağan hale geldiği, dünyada ibadethanelerin en fazla kundaklandığı bir AB ile karşı karşıyayız. Avrupa Birliği, geçmişte kendinde ve bölgesinde barışa, huzura, refaha, insan haklarına, demokrasiye oldukça katkı sağladı. Ama bugünkü hali ile AB, AB'ye başvursa, kendi koyduğu kriterlerin çok uzağında olduğundan, üye olarak AB'ye alınamayacak durumda. Mültecilere dair izlediği politikalarla, kıyıya vuran sadece Suriyeli Aylan bebeklerin cesetleri değil, aynı zamanda AB değerleridir.

AB ülkeleri açısından daha vahim olanı, demokrasi ve özgürlük alanları gittikçe daralırken, çoğulcu ve özgürlükçü kesimlerin gittikçe sesinin kısılmasıdır. Avrupa'nın hızla ikinci dünya savaşı öncesindeki gibi bir iklime savruluyor olmasıdır. Buna karşın AB'yi bu iklimden çıkarabilecek, bu iklime teslim olmamış, bir-iki istisna dışında bir siyasal liderlik de görünmüyor.

Küresel düzeyde nasıl bir değerler, ilkeler kaybına uğramakta olduğumuza, gelecek hafta kaldığımız yerden devam edelim.

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Kudret BÜLBÜL'ün konuyla ilgili değerlendirmesini sunduk...

SÖZCÜK SAYISI: 695

YAPIMCI	ÜNİTE AMİRİ	YAYIN DENETLEME KURULU DENETİMİ